

Posudek vedoucího na diplomovou práci Lucie Priknerové "Intervence USA v Iráku v roce 2003 jakožto příčina roztržky mezi členskými státy NATO"

Lucie Priknerová předkládá neotřelý pohled na okolnosti americké intervence do Iráku v roce 2003 a s ní související roztržku mezi některými evropskými zeměmi v čele s Německem a Francií a USA a Velkou Británií. Především v rozporu s rozšířeným názorem tvrdí, že příčinou intervence nebyl primárně ideologický projekt potvrzení americké hegemonie (spojovaný obvykle s vlivem neokonzervativců v Bushově administrativě), ale realistické zhodnocení nové bezpečnostní situace po 11. září 2001. Dále v rozporu s některými analytiky (například R. Papem) tvrdí, že Německo, Francie a další evropské státy neprováděly proti americkému útoku tzv. *soft balancing*, ale držely spíše pozici neutrality. Z jejich strany podle ní nedošlo ani k *bandwagoning* po americké akci, neboť začaly kooperovat se Spojenými státy z bezpečnostních důvodů – ve chvíli, kdy bylo zřejmé, že se Američanům nedaří stabilizovat Irák. Analýza Priknerové podle mne přináší zajímavé argumenty pro všechna tři tvrzení, a podkopává tak některé etablované interpretace zkoumané události v té podobě, v jaké je reprodukuje akademické i mediální diskurzy.

Autorčin záměr je ovšem ambicióznější. Chce přesvědčit čtenáře, že pravda ve sporu mezi západními spojenci byla na straně Bushovy administrativy, která domyslela závažnost nové bezpečnostní hrozby, již je terorismus, zatímco evropští politici, kteří Bushe kritizovali, redukovali tuto hrozbu na kriminální rovinu, nehledě ne to, že v případě Schrödera se do jeho kritiky Bushe promítla předvolební kalkulace. Priknerová tvrdí, že Bushova okupace Iráku byla adekvátní reakcí na vychýlení mocenské rovnováhy ve prospěch al Qa'idy jejími útoky z 11. září 2001. Přechodné zhoršení bezpečnostní situace (krátkodobá destabilizace Iráku i mezinárodní kritika) mělo být ve střednědobém horizontu vyváženo výhodami spjatými s přítomností amerických vojsk přímo v srdci Středního východu, které by tak přenesly boj z vlastního území na území protivníka. Autorka uznává, že plán díky hrubým politickým, a především vojenským chybám ztroskotal, chce však dokázat, že byl založen na v zásadě správném, tj. realistickém zhodnocení teroristické hrozby.

Tato teze je samozřejmě daleko spornější než teze předcházející, nehledě na to, že její předpoklady nelze, vzhledem ke špatnému provedení plánu empiricky ověřit a jsou tedy podmíněny mnoha kontra-faktickými "kdyby". Nicméně i zde odvádí autorka velmi zajímavou analytickou práci a nutí čtenáře, který zaujímá opačný postoj, nahlédnout některá jeho až příliš samozřejmá východiska z radikálně odlišné perspektivy.

Základní koncepční otázkou, kterou autorka zmiňuje, ale s kterou se bohužel systematicky nevyrovnává, je otázka, zda lze realistické koncepty a především koncept mocenské rovnováhy, jenž leží v jádru její obhajoby americké invaze do Iráku, aplikovat na konflikt s nestátním aktérem (deteritorializovanou teroristickou sítí), když byl realisty formulován a je jimi takřka výhradně aplikován na vztahy mezi teritoriálně definovanými státy. Převod konceptu, jenž je genealogicky i analyticky spjat se symetrickými konflikty, na konflikt asymetrický, hrozí zamést pod stůl základní odlišnost těchto dvou typů konfliktů, jenž spočívá právě v tom, že asymetrický konflikt vzniká typicky na území, které již je obsazeno nepřítelem. Protože obsazení území je podmínkou asymetrického konfliktu a příležitostí oponentů k zasazování úderů, lze ho jen stěží chápat jako převážení rovnováhy ve prospěch okupujících.

Protože se autorka (navzdory upozornění vedoucího práce) odmítla systematicky vyrovnat s touto otázkou, která je klíčová pro jádro její argumentace, navrhuji její jinak velmi zajímavou a neotřelou práci hodnotit známkou *velmi dobře*.

Prof. Pavel Barša